

طرح‌های آمریکا در خاورمیانه

نویسنده: دکتر غازی حسین

مترجم: حجت رسولی

(عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

انتشارات حامی

سرشناسه	: حسین، غازی - Husayn, ghazi
عنوان قراردادی	: النظام الاقليمي الشرق اوسطی و مخاطره علی الوطن العربی.
فارسی	
عنوان و نام پدیدآور	: طرح‌های آمریکا در خاورمیانه / نویسنده غازی حسین؛
مترجم حجت رسولی.	
مشخصات نشر	: تهران: حامی، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۰ص
شابک	: ۳۵۰۰۰ ریال: ۲۶۰۰-۵۹۶۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: ایالات متحده - روابط خارجی - خاورمیانه
موضوع	: خاورمیانه - روابط خارجی - ایالات متحده
نشانسه افزوده	: رسولی، حجت، ۱۳۳۹ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ غ ۱۹ / ۲ / ۶۳ DS
رده بندی دیویی	: ۳۲۷ / ۷۳۰۵۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۳۷۷۹

انتشارات حامی

نام کتاب: طرح‌های آمریکا در خاورمیانه

تالیف: دکتر غازی حسین

مترجم: حجت رسولی (عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی)

ناشر: حامی - ۱۹۶۲۷۱۶ - ۰۹۱۲ - ۲۲۱۲۶۷۰۱

صفحه آراء: لیلا حائری مهریزی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: فام - مهارت - اعلائی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر متعلق به انتشارات حامی می‌باشد.

فهرست مطالب

۶	پیشگفتار مترجم
۱۵	مقدمه
۲۳	پدید آمدن اصطلاح خاورمیانه
۳۱	طرح‌های اسرائیل در منطقه خاورمیانه
۳۹	همکاری منطقه‌ای در زمینه آب و گردشگری
۴۷	تلاش‌های امریکا برای برپایی نظام خاورمیانه‌ای
۵۹	دیدگاه‌های پرز درباره نظام خاورمیانه‌ای
۷۱	تبعات طرح‌های بیگانگان درباره خاورمیانه
۷۹	آثار نشت‌های سران و کنفرانس‌های اقتصادی
۹۱	عادی‌سازی و خطرات ناشی از آن
۹۹	منابع

طرح‌های آمریکا در منطقه خاورمیانه

www.ketab.ir

پیشگفتار مترجم

منطقه خاورمیانه دارای ویژگی‌های جغرافیایی است که برقراری الگوی خاصی از روابط و مناسبات درون منطقه‌ای و برون منطقه‌ای را ایجاب می‌کند. اگرچه در این خصوص که آیا کشورهای این منطقه می‌توانند در تنظیم مناسبات خود از استقلال نسبی در تصمیم‌گیری برخوردار باشند یا خیر جای بررسی و تأمل وجود دارد ولی به هر روی وجود الگویی از مناسبات که از آن به نظم منطقه‌ای تعبیر می‌شود ضرورت دارد خواه طرح و مهندسی آن از سوی قدرت‌های خارجی و خواه از سوی قدرت‌های داخل منطقه باشد.

بدیهی است الگوهای نظم منطقه‌ای از یک سو تحت تأثیر عوامل داخلی کشورها بر اساس منافع و شرایط آنهاست و از سوی دیگر تحت تأثیر عوامل جهانی و نظم کلان حاکم بر جهان است و در تعامل میان این دو دسته عامل تعیین کننده است که نظم منطقه شکل می‌گیرد. البته شرایط خاص منطقه‌ای می‌تواند خود عاملی تعیین کننده در شکل‌گیری نظام منطقه‌ای باشد. در این میان نظم کلان جهانی گاهی نقش تعیین

کننده در نظام منطقه‌ای ایفا می‌کند و در مقاطعی از زمان نیز ممکن است از میزان تأثیر آن کاسته شود. مقایسه دوران جنگ سرد و رقابت‌های شدید میان قدرت‌های در جهان دو قطبی با دوران پس از جنگ سرد و از میان رفتن حالت دو قطبی در جهان و کاهش نفوذ قدرت‌های بزرگ در برخی مناطق نشان می‌دهد که چگونه میزان تأثیرگذاری نظام جهانی در نظام منطقه‌ای دستخوش تغییر می‌شود، و در نتیجه قدرت‌های بزرگ ناچار می‌شوند برای منطقه تحت نفوذ خود نظم دیگری را متناسب با شرایط جدید تعریف کنند.

نفوذ کشورهای خارجی به راحتی بر میزان همکاری دوجانبه یا چندجانبه میان کشورها تأثیر می‌گذارد تا حدی که گاهی برقراری مناسبات عادی میان دو کشور را غیرممکن می‌سازد یا آن را به حداقل ممکن کاهش می‌دهد. البته گاهی نیز برعکس قدرت‌های خارجی منازعات میان کشورهای منطقه را کاهش می‌دهند و می‌کوشند با اعمال مدیریت خاص خود بر روابط کشورها از بروز تنش‌های جاری پیش‌گیری کنند. تنش‌هایی که در نهایت ممکن است به زیان منافع آن قدرت‌ها تمام شود.

تلاش عموم کشورهای یک منطقه برقراری تعادلی میان تأثیر عوامل فرامنطقه‌ای و درون منطقه‌ای در ایجاد نظام منطقه‌ای است.

میزان نفوذ عوامل فرامنطقه‌ای گاهی به قدری در نظم منطقه‌ای تعیین کننده است که صاحب‌نظران روابط بین‌الملل عامل فرامنطقه‌ای را عاملی منطقه‌ای یا عضوی از اعضای کشورهای منطقه به شمار می‌آورند مانند

وضعیتی که آمریکا در منطقه خاورمیانه دارد. زیرا حضور و تأثیرگذاری آمریکا در منطقه خاورمیانه به حدی است که مانند عضوی از اعضای منطقه ایفای نقش می‌کند. هرچند از نظر جغرافیایی به هیچ‌وجه عضو منطقه نیست.

با این وضعیت باید گفت هرچند رویکردهای استقلال‌طلبانه همواره در ملت‌های منطقه وجود داشته و امروزه شاهد جهش غیرقابل باوری در میان ملت‌های عرب زبان هستیم اما هنوز کشورهای منطقه حداقل در سطح دولت‌ها با استقلال نسبی در ایجاد نظام منطقه‌ای فاصله دارند. بدیهی است که این وضعیت نتیجه وجود عوامل مختلفی است؛ از جمله همپیمانی برخی از دولت‌ها با آمریکا تا جد تقاضای حضور نظامی در برخی کشورها، ناتوانی کشورها و نهادهای منطقه در ایجاد نظم منطقه‌ای و مدیریت بحران‌ها و تنش‌های داخلی، اهمیت منطقه و تمایل آمریکا به حضور فعال در منطقه.

منطقه خاورمیانه همواره شاهد بروز عواملی داخلی و ایفای نقش آنان برای خروج از چارچوب از پیش تعیین شده از سوی آمریکا و متحدان این قدرت بوده است و همواره آمریکا کوشیده است به نوعی این جریان‌ات و عوامل را مهار کند.

نکته ظریفی که باید مورد توجه قرار گیرد این است که ظهور این عوامل و کنش‌گران داخلی و تلاش آنان برای خروج از چمبره نفوذ و اقتدار ابر قدرت‌ها معمولاً موجب تحرک بیشتر قدرت‌های خارجی می‌شود و قدرت‌های خارجی برای حفظ نفوذ و حضور خود در منطقه جدیت بیشتری به خرج می‌دهند و حضور خود را پررنگتر می‌کنند. وضعیتی که در سال‌های

اخیر موجب حضور فعال آمریکا در منطقه به ویژه در عراق و افغانستان شد و هم اکنون تحرک جدی آمریکا و غرب را برای مهار جهش استقلال طلبانه منطقه در پی داشته است.

بر کسی پوشیده نیست که موقعیت منحصر به فرد خاورمیانه از جمله وقوع آن در میان سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا با عبور راههای هوایی، دریایی اروپا و آسیا از این منطقه، خطوط ساحلی متعدد به همراه تنگه‌ها به علاوه سرمایه‌ها و ذخایر زیرزمینی آن را به منطقه‌ای راهبردی و سوق‌الجیشی تبدیل کرده است.

این موقعیت راهبردی موجب شده است که نیروهای استعماری از دیرباز برای استیلای بر منطقه تلاش کنند و نقشه‌های متعددی را برای رسیدن به اهداف و منافع خویش در این منطقه به اجرا بگذارند.

از جمله این نقشه‌هاست:

- تحمیل مرزهای ساختگی؛

- طرح و بزرگنمایی ملیت‌گرایی؛

- تحمیل رژیم‌های سرسپرده و حمایت از آنها؛

- ایجاد اسرائیل در منطقه؛

- تحریک اختلافات فرقه‌ای و فکری اقوام منطقه؛

- تلاش برای تضعیف ارزش‌های بومی و دینی و ملی و سرایت دادن

افکار و ارزش‌های غربی و غیره.

اصطلاحاتی مانند خاورمیانه بزرگ، خاورمیانه جدید و نظام منطقه‌ای

خاورمیانه که در چند دهه اخیر از سوی امریکا مطرح و برای آن برنامه‌ریزی شده دورنمایی است از وضعیتی که امریکا می‌خواهد بر اثر اجرای نقشه‌های خود بر منطقه تحمیل کند.

اما طرح این اصطلاحات و استفاده از چاشنی دموکراسی به عنوان یکی از ویژگی‌های نظام‌های موردنظر امریکا تبعاتی نیز داشته است که لزوماً با خواست و اهداف امریکا همخوانی ندارد. در واقع طرح نظام منطقه‌ای جدید می‌تواند شمشیر دولبه‌ی برای طراحان آن باشد مانند گرایش‌های ضد اسراییلی و در معرض خطر قرار گرفتن رژیم صهیونیستی، تقویت رویکردهای اسلام‌خواهی و آزادی‌خواهی در میان نسل جوان در منطقه و بروز اتفاقات ناگهانی که کشور یا کشورهایی را بکلی از کنترل قدرت‌های بزرگ خارج کند. درست به همین دلیل امریکا می‌کوشد در هر شرایط تحولات و تغییرات را در منطقه مدیریت کند.

اما این کتاب با عنوان «النظام الاقليمی الشرق الأوسطی و مخاطره علی الوطن العربی» در سال ۲۰۰۴ از سوی مؤلف؛ غازی حسین؛ منتشر شده است و در حقیقت محور مباحث آن طرح‌ها و نقشه‌های امریکایی و صهیونیستی برای منطقه خاورمیانه است. نقشه‌هایی که اگرچه در دهه ۹۰ با جدیت دنبال شد و عناوینی مانند خاورمیانه جدید و نظام منطقه‌ای خاورمیانه را در ادبیات و گفتمان‌های سیاسی مطرح ساخت ولی آثار و تبعات آن همچنان ادامه دارد.

اگرچه از طرح مسأله خاورمیانه جدید و نظام منطقه‌ای آن چند سالی

گذشته است ولی مؤلف می‌کوشد سابقه طرح این افکار و نقشه‌ها را ریشه‌یابی و منشأ آن را در همان آغاز پایه‌گذاری اسرائیل جستجو کند و نشان دهد که اصل چنین طرح‌هایی در افکار رهبران صهیونیسم و پایه‌گذاران اسرائیل نهفته است. از سویی طرح‌های مختلف در منطقه خاورمیانه جعلی یک هدف را دنبال می‌کنند و در چارچوبی مشخص قابل تعریف هستند. از این رو مرور مجدد طرح‌ها و نقشه‌های امریکایی و صهیونیستی در منطقه و کشورهای عربی ضروری است به ویژه در وضعیت کنونی که در منطقه خاورمیانه تحولات جدید با سرعتی باورنکردنی در حال وقوع است و نظام منطقه‌ای کشورهای عربی به نظر می‌رسد خارج از اراده قدرت‌های بزرگ در حال شکل‌گیری است.

ترجمه این کتاب می‌تواند به دانشجویان، اساتید و محققان رشته‌های علوم سیاسی، روابط بین‌الملل و مطالعات منطقه‌ای در فهم چرایی و چگونگی طرح‌های مختلف مطرح شده در باب نظام منطقه‌ای خاورمیانه از یکسو و درک واقعیت موجود که همانا تحولات عظیم در منطقه در حال حاضر است مساعدت نماید.

نویسنده کتاب

قاضی حسین نویسنده و فعال سیاسی فلسطینی؛ در سال ۱۹۴۸ میلادی در شهر سلمه (قضاء یا فا) به دنیا آمد؛ از همان دوره کودکی بر اثر حملات و کشتارهای یهودیان ناچار به همراه خانواده خود به «هابلس» نقل

مکان کرد.

دوره ابتدایی و دبیرستان را در «تابلس» گذراند و سپس تحصیلات دانشگاهی خود را در رشته حقوق در دانشگاه سوریه و دمشق آغاز و در آلمان تکمیل کرد و در سال ۱۹۶۲ درجه فوق لیسانس در حقوق و سپس در سال ۱۹۶۶ مدرک دکتری حقوق بین‌الملل از کشور آلمان و سرانجام در سال ۱۹۷۴ دکتری علوم حقوقی را کسب کرد و به تدریس حقوق بین‌الملل در دانشگاه‌های آلمان و دمشق پرداخت.

غازی حسین فعالیت‌های سیاسی متعددی را در کارنامه خود دارد از جمله:

- مشاور در قصر جمهوری دمشق؛
- نماینده و سفیر سازمان آزادیبخش فلسطین در اتریش؛
- نماینده سازمان آزادیبخش فلسطین در آژانس بین‌المللی انرژی در وین؛
- نماینده سازمان آزادیبخش فلسطین در آژانس توسعه صنعتی (یونیدو) در وین؛
- مشاور حقوقی اداره سیاسی سازمان آزادیبخش فلسطین؛
- وی همچنین در هیئت‌های سیاسی و کنفرانس‌های بین‌المللی مختلف برای دفاع از حقوق فلسطین و ملت‌های عربی مشارکت داشته است از جمله؛
- کنفرانس سوم جهانی حمایت از ملت‌های عربی در قاهره در سال ۱۹۶۸؛
- کنفرانس جهانی صلح در برلین در سال ۱۹۶۹؛
- اجلاس‌های عمومی سازمان ملل متحد به عنوان عضو هیئت نمایندگی سازمان آزادیبخش فلسطین در سال‌های ۱۹۷۴ و ۱۹۷۷؛

کنفرانس جهانی حمایت از ملت فلسطین در سال ۱۹۷۹؛

وی همچنین به عنوان فعال فرهنگی علاوه بر عضویت در سندیکای نویسندگان عرب سابقه فعالیت‌هایی در دبیرخانه سندیکای عمومی نویسندگان و روزنامه‌نگاران فلسطینی و همچنین دفتر اجرایی سندیکای نویسندگان عرب و سازمان نویسندگان اردنی دارد.

غازی حسین از نویسندگان پرکار به ویژه در موضوعات سیاسی به شمار می‌آید و آثار متعددی از وی منتشر شده است از جمله از آثار اوست:

۱- اسرائیل الکبری والهجرة لليهودية- دراسة، ۱۹۹۲.

۲- الفكر السياسي الفلسطيني ۱۹۶۳-۱۹۸۸- عام ۱۹۹۳.

۳- الصهيونية ايدولوجية عنصرية كالنازية (به عربی ۱۹۶۸) و (به آلمانی سال

۱۹۷۱).

۴- الغزو الاسرائيلي للبنان- دمشق ۱۹۸۳.

۵- انتهاك إسرائيل لحقوق الإنسان العربي عام ۱۹۶۹.

۶- الهجرة اليهودية وأثرها على طاقات إسرائيل الاقتصادية والعسكرية سال

۱۹۷۴ به عربی و سال ۱۹۷۵ به انگلیسی.

۷- فلسطين والأمم المتحدة سال ۱۹۷۵.

۸- عدالة وسلام من أجل القدس، به زبان آلمانی، وین سال، ۱۹۷۹.

۹- النظام الإقليمي والسوق الشرق أوسطية سال ۱۹۹۴.

۱۰- الصراع العربي - الإسرائيلي والشرعية الدولية ۱۹۹۵.

۱۱- الشرق أوسطية إسرائيل العظمى، دمشق ۱۹۹۵.

- ۱۲- الصهيونية زرع واقتلاع (اتحاد الكتاب العرب - دمشق) ۱۹۶۶.
- ۱۳- ياسر عرفات من التوريط إلى التفريط - دمشق ۱۹۹۶.
- ۱۴- القمم والمؤتمرات الاقتصادية والأمنية: من التطبيع إلى الهيمنة - اتحاد الكتاب العرب - دمشق ۱۹۹۸.
- ۱۵- ياسر عرفات والحل الصهيوني لقضية فلسطين. مطبعة الزرعي - دمشق ۱۹۹۹.

منابع:

- اتحاد الكتاب العرب www.awu-dam.org
- مركز بين المللى مطالعات صلح www.peace-IPSC.org
- راسخون www.rasekhoon.net